

DRŽAVA KAO DETERMINANTA USPEŠNE POSLOVNE ETIKE PROGRESIVNOG PREDUZETNIŠTVA

THE STATE AS A DETERMINANT OF SUCCESSFUL BUSINESS ETHICS OF THE PROGRESSIVE ENTREPRENEURSHIP

MSc Slobodan Petrović, doktorand²²⁶

Sažetak: *Država je klasna organizacija koja štiti interese vladajuće klase aparatom prinude fizičke sile kojim raspolaže. Ovako definisana država je osnova, tlo razvoja svih unutrašnjih procesa, koji mogu voditi državnom progresu ili pak destrukciji. Država kao institucija reguliše razvoj, smer, prioritete, namere i tendencije preduzetništva, kao vitalnog organa svakog društva. Bez zdrave ekonomije, u biti merkantilistički koncipirane, nema stabilne države, te se po već preživljenom iskustvu, destabilizuje ekonomska progresija, koja za sobom devlastira etiku i praksu poslovanja. Osnova svakog društva je zdrava privreda, proces odvijanja ekonomskih tokova unutar jedne države evidentan je pokazatelj nivoa razvoja ne samo preduzetništva, već i kulture društva koje kreira privredu, upravlja privrednim procesima i tako pod kontrolom države po konceptu zdravog socijaldemokratskog razvoja doprinosi celokupnom podizanju stabilnosti i u međunarodnom pogledu ekonomske nezavisnosti.*

Ključne reči: *država, društvo, kultura, etika, preduzetništvo*

Abstract: *The state is a class organization that protects the interests of the ruling class using apparatus of physical force which possesses. Thus defined state is the foundation, the ground of development of all internal processes that may lead to state progress or destruction. The state as an institution regulates the development, direction, priorities, intentions and tendencies of entrepreneurship as a vital organ of every society. Without a healthy economy, essentially mercantilist conceived, no viable state, and by already lived-through experiences, it destabilizes economic progression and destroys ethics and business practices. The basis of every society is a healthy economy, a process unfolding economic trends within a country is an evident indicator of the level of development not only entrepreneurship but also the culture of the society that creates the economy, manages business processes and thus controlled by the state according to the concept of healthy social democratic development contributes to the overall stability and increasing international terms of economic independence.*

Key words: *State, society, culture, ethics, entrepreneurship*

²²⁶ Fakultet za pravo, javnu upravu i bezbednost, Džon Nezbit Univerzitet, Beograd, Bulevar umetnosti 29,

1. UVOD

Progresivno preduzetništvo je osnova ekonomske stabilnosti svakog društva, te takvo društvo stiče temeljne osnove za političku, ekonomsku, kulturološku, edukativnu i merkantilističku vitalnost. Etika poslovanja u jednoj državi odraz je stanja nacije, kao i smera kretanja države, kako unutar ekonomskih procesa, tako i u međunarodnom poslovanju. Država je dužna da kroz sistem obrazovanja, koji započinje u obdaništu, procesom vaspitanja približi značaj ne samo ekonomske, već i društveno-političke stabilnosti društva, te da se na taj način procesom savremene indoktrinacije mladih ljudi, deca, pripreme na formu i model ponašanja, odnosno, na sve ono što predstavlja obavezu pojedinca prema društvu i obavezu društva (države) prema

pojedinцу. Permanentno kulturološko edukovanje predstavlja najveći kapital jednog društva, jer osnova svega što društvo čini jeste potomstvo, odnosno egzistencija zdrave nacije. Bez racionalno vođene edukacije, ne možemo očekivati da potomstvo nacije bude spremno da odgovorno i bezuslovno služi interesima zajednice kojoj pripada. Svako drugo ili drugačije modelovanje najvrednijeg svetskog resursa, dece, jeste siguran put u apsolutnu društvenu destrukciju, što implicira povećanu stopu mortaliteta, a smanjenu stopu nataliteta, te tako uobičajeno društvo gotovo da ne može očekivati zdravu naciju koja se vodi čistim intelektom, te koristi znanje kao instrument u ostvarivanju nacionalnih interesa, a u cilju jačanja države čiji je državljanin.

2. ULOGA DRŽAVE U EKONOMSKOM PROGRESU

Uloga države u ekonomskom progresu ogleda se prvenstveno u stvaranju tzv. „egalističke ravni“ koja zapravo podrazumeva jednaka prava za sve, jednak odnos prema ljudima, odn. poštovanje njihovog prava na svojinu, uključujući i pravo na posedovanje sopstvenog bića i slobodu upravljanja sopstvenim bićem, a to je sfera unutrašnjosti, odnosno metafizike, koja se kroz etičke kodekse, sa aspekta individue može determinisati i društveno oblikovati, ali pod uslovom da to društveno oblikovanje isključivo predstavlja proces obrazovanja i tzv. povoljne indoktrinacije, a nikako da to društveno oblikovanje pokorava i uslovljava poštovanje ljudskih prava.

Slobodan Petrović, doktorand

2001 - završio osnovnu školu „Boško Palkovljević – Pinki“, Batajnica

2005 - završio Pravno-birotehničku školu u Zemunu

2007 - 2011 - Fakultet za državnu upravu i administraciju Megatrend univerzitet - Beograd, smer za državnu upravu

2011 - 2012 – master studije na Fakultetu za pravo, javnu upravu i bezbednost Megatrend univerziteta na temu „Filozofski i religijski temelji pravne misli“

2012 – Upisao doktorske studije na Fakultetu za pravo, javnu upravu i bezbednost Megatrend univerzitet, pravno-teorijski smer

2006. – 2013., učio nemački jezik na Kolarčevom univerzitetu u Beogradu

2007. Pohađao kurs informatike (ECDL)

2011. Pohađao kurs nemačkog jezika u Beču u Internacionalnom kulturnom institutu („IKI – Wien“)

Ravnopravnost podrazumeva postojanje raspoloživosti istih mogućnosti, bez predrasuda u vezi sa rasom, polom, religijom, seksualnom orijentacijom i sl. Država kao aparat je dužna da obezbedi jednaka prava za sve i da kontroliše proces egalizacije (ovde ne mislimo na „idealni princip raspodele“). Temeljno načelo jeste da ljudi jedni druge – a otuda i država njih – tretiraju kao jednake.²²⁷ Srbija danas nije ni blizu teorijskih predstava, i dalje živimo u društvu koje karakterišu ugnjetački odnosi isključivanja, društveni odnosi su polarizovani, na jednoj strani su političke marionete, ulizice i režimske slugе, a sa druge strane je istinska intelektualna elita, osobe koje imaju osobito mišljenje, ljudi s različitim seksualnim sklonostima ili fizičkim sposobnostima, osobe sa invaliditetom i td.

Takva polarizacija odraz je stanja nacije, osiromašene kulture, istaknutog uticaja medija, nekvalitetnog obrazovanja, površnog vaspitanja, materijalističkog pogleda na svet kao uslova savremene egzistencije. Sigurno je da su navedeni argumenti signal permanentnog siromašenja nacije, pa se država dovodi u pitanje (misli se država kao aparat prinude fizičke sile kojim raspolaže) i onda se država može isključivo posmatrati kao institucija u kojoj se sprovodi volja tzv. političke elite, koja je sve, samo ne elita. Uloga države u ekonomskom progresu treba da se meri snagom institucija koje su stubovi države, jer isključivo poštovanje ustava, zakona, međunarodnih konvencija kroz institucionalizovano upravljanje može doprineti stabilnosti, kako ekonomskoj, tako i svakoj drugoj koja je od interesa za narod koji se zove državljanima jedne države, u ovom slučaju Republike Srbije. Slabe institucije odraz su jake državne korupcije, a to je siguran put u utopijsku budućnost.

3. POLITIČKA KULTURA KAO PARAMETAR EKONOMSKE RAZVIJENOSTI DRŽAVE

Svrha političke kulture je da odgovori na potrebe i probleme društva ili grupa u društvu – građana, ona mora biti jedinstvena i neponovljiva, njen zadatak je da odgovori na izazove i utiče na devijacije savremenog društva. Svrha postojanja političke kulture se ispoljava kroz misiju državnih institucija, koje projektuju celokupan društveni razvoj. Svrha kulturne politike je da na osnovu teorijskih postavki jasno definiše humanističke funkcije kulture koje su u skladu sa filozofijom i opštim razvojnim tendencijama uslovljenim ideologijom određenog društva, ali i naučnim dometima u oblasti različitih relevantnih naučnih disciplina kao što su sociologija i antropologija, politikologija, pravo, ekonomija, menadžment u kulturi i druge.²²⁸

Politička kultura jeste parametar ekonomske razvijenosti društva jer ona podrazumeva način vođenja ekonomske politike, definisanje ekonomskih prioriteta, merilo je stanja preduzetničke inovacije i potreba tržišta, ali je istovremeno i pokazatelj rezultata u međunarodnom poslovanju. Ona definiše pravac kretanja privrede, stimuliše male i srednje proizvođače (Republika Srbija nema velike domaće proizvođače), načinom odabira tržišta za izvoz domaćih proizvoda, politička kultura oblikuje preduzetničku svest jedne nacije, sve sa određenim utilitarističkim ciljem, posmatrano sa etičkog stanovišta (misli se na tzv. *etički utilitarizam*, isključivo).

Kreatori političke kulture su predstavnici naroda, ili bi tako bar trebalo da bude, oni kreiraju, planiraju, definišu i sprovode političku kulturu, a u interesu naroda, koji bi trebao da bude ekonomski merljiv i monetarno iskaziv. U Srbiji i dalje vlada politička ambivalentnost,

²²⁷ Adam Swift, *Politička filozofija*, Clio 2008., str. 112

²²⁸ Vesna Đukić, *Država i kultura*, Institut za pozorište, film, radio i televiziju – Fakultet dramskih umetnosti, 2012., str. 31

narodu se plasiraju bajkovite namere, realnost je suprotna retorici lidera, a narod biva sve siromašniji. Činjenica je da je svaka prethodna vlast kriva, a da pozicija čini sve kako bi ispravila propuste prethodne (prethodnih) vlada i još doprinela u svom mandatu tzv. ekonomskom progresu. To je, svesni smo, čista obmana. Ova pojava je karakteristična za države u kojima ne postoje jake i nezavisne institucije, za države u kojima poglavarstvo predstavlja samo mandatom ograničen posao, politički angažman iz ideoloških ubeđenja, a ne politički angažman zbog materijalnog profitiranja pojedinaca, dok za sve to vreme narod ispašta, siromaši i postaje jeftina radna snaga kojom je lako upravljati, kako iz zemlje, tako i iz centara moći, iz inostranstva. Sigurno je da u oba slučaja postoji interes, kao što je sigurno da taj interes nema nacionalni karakter, već čisto individualni.

Politička kultura takođe podrazumeva i postojanje tradicije međunarodnih ekonomskih odnosa, koji su, sa stanovišta međunarodne ekonomske diplomatije posmatrano vrlo bitan pokazatelj kotizacije države u skupu svih ostalih država. Međunarodna ekonomsko-politička tradicija često je od izuzetne važnosti i za određivanje političkih prioriteta, a koji nisu samo ekonomske prirode (iako, interes svake političke struje i jeste duga egzistencija na vlasti, što je slučaj u svim zemljama koje nisu uspele da prevaziđu tu anomaliju, tzv. pobeđivanje monarhističkih emocija i shvatanja politike, odn. političke funkcije, kao mandata koji narod poverava političaru).

Ideal efikasnosti Veber je našao u političkim ustanovama vlasti, koje se zasnivaju na razvijenom birokratskom aparatu, kakav poseduju moderne države; očigledno je da političke ustanove koje ostvaruju svoje funkcije na neefikasan i trajav način ne mogu biti podvedene pod pojam kvalitetnih političkih institucija.²²⁹ Ustanove zaostaju ako ih informativni duh individualnog rasuđivanja i individualne akcije ne održavaju u stalnom razvitku.²³⁰ Politička kultura je istovremeno i merilo stanja unutar državnih institucija, ona je pokazatelj stepena edukovanosti funkcionera koji upravljaju institucijama, pa s toga ona je i odraz stanja cele nacije.

4. POLITIČKA RETORIKA KAO SASTAVNI ELEMENT USPEŠNE POSLOVNE ETIKE PROGRESIVNOG PREDUZETNIŠTVA

Svakako da je politička retorika duhovni pokazatelj političke kulture, ovde se politička retorika posmatra kao emanacija političke kulture, sagledana kao celina duhovnog i intelektualnog svojstva, politička retorika je sredstvo manipulacije širokim narodnim masama, onda kada se onaj koji je upražnjava ne pridržava pomenutog principa egaliteta. Dapače, ona zauzima važno, ako ne i najvažnije mesto u individualnom iskazivanju sebe, te ukoliko se koristi za sticanje državnog interesa može doprineti društvenom razvoju (primer: retorika Josipa Broza Tita), no, ukoliko se koristi kao instrument manipulacije za pribavljanje lične koristi, onda ona postaje reperkusija koju trpi narod, koji u ovom slučaju biva obmanut.

Svaka obmana, ukoliko nije otkrivena, institucionalno proverena, procesuirana i sankcionisana – postaje model ponašanja svih budućih retoričara, a to svakako ne vodi ka putu uspešne poslovne etike progresivnog preduzetništva. Posmatrano sa aspekta privrednika, preduzetnika, dobra retorika, je garant kvaliteta i sigurnosti poslovanja, i u tom slučaju merilo uspešnosti poslovanja određene kompanije, koje se meri prvenstveno postignutim profitom.

²²⁹ Vukašin Pavlović, *Država i društvo*, Čigoja štampa, Beograd 2012., str. 275

²³⁰ S. Delajl Berns, *Politički ideali*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2010., str. 245

ZAKLJUČAK

Savremeno društvo podrazumeva prevazilaženje svih pomenutih anomalija, jer to je nužno, ukoliko želi sebe nazvati „savremenim“. Narod jedini ima pravo i obavezu da menja i traga za najboljim predstavnicima nacionalnih interesa. Poučeni prošlošću, trebali bismo da biramo jasniju budućnost, obrazovanje nam omogućava da prepoznamo i prevaziđemo sve eventualne manipulatorske manifetluka, jer stvaranje povoljne preduzetničke klime interes je svakog pojedinca. Država jeste determinanta uspešne poslovne etike progresivnog preduzetništva, jer je ona sama institucija koja treba da instrumentima moći kojima raspolaže, a kojima upravljaju izabrani predstavnici, bude okosnica sigurnog ekonomskog podneblja. Snaga svake države ogleda se prvenstveno u ljudskim resursima (stanovništvo) i progresivno orjentisanoj (ponavljam, merkantilističkoj) politici.

Sigurna država, sa jakim i funkcionalnim institucijama može i treba da bude determinanta progresivnog i nezavisnog preduzetništva, sve ostalo je kriminalna struktura koja nema nacionalni interes. Problem balkanskih naroda je potreba za pravljenjem kulta velikog vođe, to je pogrešno. Takav pristup ne doprinosi progresivnom preduzetništvu, tu ekonomija stagnira, u najboljem slučaju. Država je institucija kojom upravlja od naroda izabran predstavnik, koji je samo trenutno na funkciji, dakle on je funkcioner, a ne suvereni i doživotni vladar. Svaka institucija mora i trebala bi da funkcioniše bez obzira na funkcionera, jer ako se vezuje za funkcionera ona u tom slučaju postaje nestabilna, ta nestabilnost doprinosi stvaranju nepogodne ekonomske (preduzetničke) klime, a to svakako šteti interesima naroda.

REFERENCES

1. Adam Swift, *Politička filozofija*, Clio, Beograd 2008., str. 109-157
2. S. Delajl Berns, *Politički ideali*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2010., str. 243-253
3. Vesna Đukić, *Država i kultura*, Institut za pozorište, film, radio i televiziju – Fakultet dramskih umetnosti, Beograd 2012., str. 30-38
4. Vukašin Pavlović, *Država i društvo*, Čigoja štampa, Beograd 2012., str. 271-285